

STATENS INFORMATIONSSSTYRELSE

Postadress: Stockholm 2
Telefon: »Kanslihuset»

Stockholm den 13 september 1943.

MEDEDELAS UNDER FÖRBEHÅLL ATT PUBLICERING ICKE ÄGER RUM UTAN FÖREGÅENDE SAMRÅD MED INFORMATIONSSSTYRELSENS RÅDGIVNINGSG- OCH DISPENS-AVDELNING (tel. Kanslihuset 662).

14.

En tidning har underställt informationsstyrelsen följande uppgifter. Tyska fartyg finge numera gå fullastade över svenskt vatten till Norge utan att bli visiterade och utan att deras vapen plomberades. När fartygen sedan ginge tomma söderut från Norge, bleve de däremot visiterade och finge vapnen blomberade. En del sjöfartskontroller på västkusten hade i samband därmed indragits. Att endast de tomgående fartygen kontrollerades hade väckt förtrytelse i militära kretsar, där man menade att denna trade komme att övertaga permittenttrafiken.

I anledning av dessa uppgifter ha vederbörande myndigheter lämnat följande upplysningar:

Enligt de svenska neutralitetsreglerna, som äro utfärdade i anslutning till Haagkonventionerna om land- och sjökriget, är det förbjudet för krigförande tillhörigt väpnat handelsfartyg att inlöpa i svensk hamn eller uppehålla sig på svenskt territorialvatten, om beväpningen är avsedd till annat än sjöflygförsvär. Några andra inskränkningar i fråga om krigförandes handelsfartygs vistelse på eller passage genom svenskt territorialvatten uppställas icke i neutralitetsreglerna. Det är alltså icke stridande mot dessa, liksom ej heller mot folkrättens regler om neutralitet, att tyska handelsfartyg på väg till och från Norge passera svenskt territorialvatten. Påpekas kan emellertid, att tyska fartyg i fart mellan Norge och Tyskland och vice versa numera endast i ringa utsträckning passera svenskt territorialvatten. För den svenska sjöfartskontrollen är huvuduppgiften vid övervakningen av dessa neutralitetsreglers iakttagande att tillse att trafiken icke ur Sveriges egen försvarssynpunkt medför några risker. Denna kontroll söka myndigheterna givetvis göra effektiv med minsta möjliga insats av personal och fartyg. Tidigare visiterades alla sydgående fartyg, men numera förekommer icke någon allmän visitation vare sig av nord- eller sydgående fartyg. Däremot äger kontroll rum i form av stickprov, som allt emellanåt intensifieras och sättas in på nya, oväntade håll. Dessa stickprov företagas beträffande såväl nord- som sydgående fartyg. Dessutom har man avsevärt effektiviserat kontrollen av sjöfarten på de svenska hamnarna.

juli 44
 aug 59
 sept 65

OBSERVERA PUBLICERINGSFÖRBEHÅLLET.

15. Förfrågningar ha vid olika tillfällen ingått om antalet svenska godsvagnar i Tyskland resp. tyska godsvagnar i Sverige. Följande sammanställning från järnvägsstyrelsen kan måhända järför vara av intresse. Siffrorna gälla den 31 juli i år. I juni utgjorde antalet svenska godsvagnar utomlands omkring 55 procent av antalet utländska i Sverige. Motsvarande siffra för juli är omkring 44 procent. *aug. 59*

	Svenska vagnar på kontinenten	498 st.	<i>493 490</i>
<i>Ty 35% - 40%</i>	Svenska vagnar i Norge	148 st.	<i>189 200</i>
	Svenska vagnar i Danmark	46 st.	<i>122 53</i>
	Summa 692 st.	<i>804 743</i>	
	Kontinentvagnar i Sverige		
	tyska	1270 st.	<i>1211 976</i>
	övriga	128 st.	
	Norska vagnar i Sverige	107 st.	<i>74 78</i>
	Danska vagnar i Sverige	65 st.	<i>68 82</i>
	Summa 1570 st.	<i>1353 1136</i>	

Framhållas må, att siffrorna för följande månader torde påverkas av permittent- och krigsmaterieltransiteringens upphörande, men i hur hög grad detta blir fallet kan för närvarande icke beräknas. Det är emellertid ej troligt att hittillsvarande permanenta överskott på kontinentvagnar i Sverige skall förvandlas till underskott.

Det kan i detta sammanhang även nämnas att de godsvagnar, som tagits i anspråk för ifrågavarande transporter, så gott som undantagslöst varit tyska (eller andra s.k. kontinentvagnar) - i de fall då de varit svenska har det rört sig om antingen av Sverige i Tyskland beställda nya vagnar, som man utnyttjat vid leveransturen, eller om fem vagnar, som under januari-augusti varit insatta för posttransport. Vid färd söderut har som regel endast en ringa del av dessa tyska vagnars lastkapacitet utnyttjats för tysk räkning, vilket medfört att vagnsutrymmet i övervägande grad kunnat anlitas för den svenska trafiken.

16. Folkberedskapen har efter hänvändelse till järnvägsstyrelsen lämnat följande upplysningar till svar på förfrågningar som ingått i samband med den tyska transitotrafikens avveckling:

Såsom meddelats genom press och radio skulle transporten av krigsmateriel till och från Norge resp. Finland upphöra den 15 augusti, medan permittenttrafiken från och till Norge liksom den s.k. hästskotrafiken mellan Trondheim och Narvik skulle upphöra den 20 augusti. Utrikesdepartementet fäste även uppmärksamheten vid

Stockholm den 15 september 1943.

Postadress: Stockholm 2
Telefon: »Kanslihuset»

REDEGÖRELSE UNDER FÖRBUD ÅTT PUBLICER-
RING TÄCKE AGER RUM UTAN FÖREGÅENDE SAM-
RÅD MED INFORMATIONSTYRELSENS RÅDGIVNINGSS-
OGH DISPENSÅFDELNING, (Kgl. Kanslihuset
663).

17. I vissa tidningar har gjorts gällande att permittenttrafiken alltför ofta pågår, emuru under form av civil resandetrafik. Med anledning därav har informationstyrelsen hänvänt sig till utrikesdepartementet och järnvägstyrelsen och därvid inhämtat följande.

Redan under tiden för permittenttågen förekom en reguljär trafik av civila resande mellan Danmark och Norge över Helsingborg och Malmö. Det var resande av olika kategorier, vilka för genomresan finge oordvanliga individuella viseringar. För denna genomgångstrafik vere i tågen å Västmanstambanan insatta ett par genomgående vagnar, d.v.s. sådana som fördes in i Norge. Dessutom medföljde permittenttågen en del civila resande, fältartister, skrivbiträden m.fl., s.k. Wehrmachtsgeseller.

Vid överenskommelsen om permittenttrafikens upphörande meddelades - såsom också framhölls i den vid tillfället utsända kommandon - icke något förbud för den civila resetrafiken. För denna gälla vanliga bestämmelser, innebärande, att varje resande skall innehava av svensk beskickning eller svenskt konsulat utomlands erhållen genomresavisering. Kollektiva viseringar förekomma icke.

Antalet genomresande å sträckan Helsingborg - Men har efter de senaste månaderna i Danmark varit relativt obetydligt. Tyska resande hava utgjort från 14 till 36 per dag och andra resande från 3 till 16 per dag. De låga siffrorna beror säkerligen på de rådande spärrförhållandena. Man torde böra räkna med att resandantalet inom kort kommer att väppa till det förut normala, d.v.s. cirka 75 å 100 om dagen.

Givetvis kunna bland dessa civila resande förekomma enstaka personer, vilka tidigare i egenskap av militärpersoner medföljt permittenttågen. Hittills har dock icke iakttagits någon förändring i fråga om arten av ifrågakommande persontrafik, vilken uppenbarligen icke kan betecknas som en "ny permittenttrafik". De svenska kontrollmyndigheterna följa uppmärksam utvecklingen härutinnan.

OBSERVERA PULLICERINGSFÖRBÄLLET.

att överenskommelsen med Tyskland angående transiteringens upphörande givetvis icke skulle beröra den vanliga resande- och godstrafiken. Sålunda skulle som förut tyskar, som erhållit vederbörlig genomresevisering, få befordras med ordinarie svenska tåg samt vanligt gods och post få transiteras på svenska järnvägar. Läsarettståg med sårade och sjuka skulle vidare allttjämt i förekommande fall i enlighet med Haagkonventionens bestämmelser få passera genom Sverige.

I enlighet med den svensk-tyska överenskommelsen har sådan tysk krigsmateriel, som inkommit i landet före kl. 24 den 14 augusti, även efter detta datum vidarebefordrats på svenska järnvägar, varvid den svenska godstrafiken - liksom under hela den tid transiteringarna pågått - haft förtursrätt. I överensstämmelse med uppgörelsen lämnade det sista permittenttåget landet den 20 augusti, och den 23 augusti gingo slutligen de sista vagnarna med tysk krigsmateriel.

Såsom framgår av ovannämnda presskommuniké får emellertid gods av vanligt och icke licenspliktigt slag fortfarande transporteras genom landet, och hinder kan således icke resas mot transport av motorfordon, som icke tillhör truppförband eller bär militära beteckningar.

Några belägg för att tyskarna söka komma förbi uppgörelsen kunna icke påvisas. De tyska materieltransporterna från augusti månads början till tidpunkten för transporterarnas upphörande ha icke fullt utnyttjat den gällande maxiviktens. Någon tysk "uppladdning" av krigsmateriel i Sverige genom ökning av transporter strax innan dessa skulle avbrytas har icke förekommit.

Efter den 14 augusti ha vid upprepade tillfällen till olika gränsstationer inkommit vagnar med licenspliktigt gods ehuru icke krigsmateriel i egentlig mening, d.v.s. vapen och ammunition. Dessa vagnar ha enligt gällande föreskrifter avvisats. Att dylika vagnar över huvud ankommit till svenska gränsen torde förklaras därmed, att det icke hunnit bli helt känt på tysk sida, vad som enligt svensk uppfattning numera betraktas som krigsmateriel.

Det kan tilläggas, att det i vissa fall kan vara svårt att bestämt avgöra vad som är krigsmateriel och sålunda ej kan transiteras och vad som är annan materiel. De svenska myndigheterna ha emellertid mycket stränga föreskrifter härvidlag, och i tvivelaktiga fall tillämpas bestämmelserna mycket restriktivt.

Postadress: Stockholm 2

Telefon: »Kanslihuset»

här till ha väntat sig, att transportvolymen i förhållande till medeltalet under sisteförflutna 12 månader efter 15 augusti borde ha varit något åtminstone till

från Tyskland 70 %

" Norge 80 %

I verkligheten har totalvolymen under tiden 15-31 augusti utgjort

från Tyskland 56 %

" Norge 65 % av tidigare transporter.

Vad slutligen beträffar transporterna via Charlottenberg hava dessa under hela augusti 1943 (alltså inklusive krigsmaterielperioden 1 - 15 augusti) utgjort endast 25 % av transportvolymen under augusti 1942 och 68 % av månadsmedeltalet augusti 1942 - juli 1943.

Typen av de efter transitövertalets uppkommande möjliga transporterna framgår av följande förteckning över innehållet i de som tre av pressen särskilt uppmärksammat tåg som passerat Charlottenberg respektive den 18 augusti, den 25 augusti och den 1 september.

Tåget den 18 augusti innehöll : 19 vagnar bilar, 1 fisk, 2 fläsk, 1 kolsyresnö, 2 rör, spik och tråd, 6 sprit och vin.

Tåget den 25 augusti: 2 vagnar tombehållare, 2 bilar, 1 kasserat bilgummi, 3 byggnadsmateriel och trävaror, 3 elektrisk materiel, 2 fisk, 1 husgeråd, 4 kolsyresnö, 3 maskingods, 3 möbler, 7 rör, spik och tråd, 1 sjukvårdsmateriel, 3 sprit och vin.

Tåget den 1 september: 1 vagn bensen, 7 byggnadsmateriel, 4 böcker m.m., 1 gengaskol, 3 husgeråd, 3 kolsyresnö, 2 maskingods, 4 matvaror, 2 möbler, 1 radioapparater, 3 rör, spik och tråd, 1 sjukvårdsmateriel, 5 skidor, 6 sprit och vin, 1 veterinärvårdsmateriel.

Slutligen må framhållas att övervakningen av vad som är "förbjudet eller tillåtet" gods tillkommer tullen, som undersöker alla vagnar.

Förekomsten av "stängda fönster (ventiler)" i tågta vagnar är ingalunda någon nyhet fr.o.m. den 15 augusti 1943 utan är en sådan länge nödvändig åtgärd på alla vagnar, betingad av den alltså varusammanföringens kraftfulla starkt ökade stödfrekvensen i landet.

All transitering av krigsmateriel har upphört sedan sist den 14 augusti inkomna vagnar den 23 augusti lämnat landet, varav till krigsmateriel numera hänföres åtskilligt utöver vad som i kungl. föreskrifterna SF 437/1930 och 65/1937 stadgas.

OBSERVERA PUBLICERINGSFÖRBEHÅLLET.

respektive den 18 augusti, den 25 augusti och den 1 september.

Tåget den 18 augusti innehöll: 19 vagnar bilar, 1 fisk, 2 fläsk, 1 kolsyresnö, 2 rör, spik och tråd, 6 sprit och vin.

Tåget den 28 augusti: 2 vagnar tombehållare, 2 bilar, 1 kasserat bilgummi, 8 byggnadsmateriel och trävaror, 3 elektrisk materiel, 2 fisk, 1 husgeråd, 4 kolsyresnö, 3 maskingods, 3 möbler, 7 rör, spik och tråd, 1 sjukvårdsmateriel, 3 sprit och vin.

Tåget den 1 september: 1 vagn bensin, 7 byggnadsmateriel, 4 böcker m.m., 1 gengaskol, 3 husgeråd, 3 kolsyresnö, 2 maskingods, 4 matvaror, 2 möbler, 1 radioapparater, 3 rör, spik och tråd, 1 sjukvårdsmateriel, 5 skidor, 6 sprit och vin, 1 veterinärvårdsmateriel.

Det förtjänar påpekas, att vissa uppmärksammade krigsmaterieltransporter i nordlig riktning avsett leveranser från utlandet till svenska krigsmakten.

Slutligen må framhållas att övervakningen av vad som är "förbjudet eller tillåtet" gods tillkommer tullen, som undersöker alla vagnar.

Förekomsten av "stängda fönster (ventiler)" i täckta vagnar är ingalunda någon nyhet fr.o.m. den 15 augusti 1943 utan är en sedan länge nödvändig åtgärd på alla vagnar, betingad av den alltså sedan varuransoneringsens ikraftträdande starkt ökade stöldfrekvensen i landet.

STATENS INFORMATIONSSSTYRELSE

Postadress: Stockholm 2

Telefon: »Kanslihuset»

Stockholm den 22 september 1943.

MEDDELAS UNDER FÖRBEHÅLL ATT PUBLICERING
ICKE ÄGER RUM UTAN FÖREGÅENDE SAMRÅD MED
INFORMATIONSSSTYRELSENS RÅDGIVNINGS- OCH
DISPENSÄVDELNING (tel. Kanslihuset 662).

18. Utöver tidigare cirkulärmeddelanden (å "gröna lappar") nr 15 och 16 den 13 september och nr 17 den 15 september lämnas här en del uppgifter, delvis förut publicerade, angående med transitering-
en sammanhängande frågor.

Posttransporter förekommo redan före den 15 augusti i per-
mittenttågen och materieltågen, i vilka postvagnar med tysk perso-
nal samt godsvagnar med paketpost (utan personal) dagligen fram-
fördes. Svenska postverket hade ingen befattning med dessa post-
transporter.

Genom avtal i samband med transiteringens upphörande medgavs
att posttransporter med ledsagande personal fortfarande skulle få
förekomma. Huvuddelen av förutvarande lägenheter har nu överflyt-
tats till ordinarie tåg. Bestämmelserna härom gälla från den 19
augusti. Transporterna ha följande omfattning:

Hälsingborg-Kornsjö och åter	2 vagnar per dag i vardera riktningen
Malmö-Riksgränsen	" " 3 vagnar per vecka i vardera riktningen
Malmö-Haparanda	" " 1 vagn per dag i vardera riktningen
Storlien-Riksgränsen	" " 2 vagnar per vecka i vardera riktningen
Storlien-Haparanda	" " 2 vagnar per vecka i vardera riktningen

Annu den 19 september hade dessa transporter över Haparanda icke kom-
mit igång planenligt.

Omlastning av post från tyska postvagnar har vid ett par till-
fällen förekommit inom landet. Sådan är numera förbjuden, och vag-
narna skola framföras från gräns till gräns.

Postvagnarna åtföljas av 3 - 4 tyska civilklädda tjänstemän.
Utspisning av denna personal äger rum på vissa svenska stationer
(Hälsingborg F, Mellerud, Boden C, Långsele, Ånge, Hallsberg, Nässjö,
Alvesta, Malmö, Vännäs, Krylbo). Personalen kan medföra kurirgods,
men den skall då enligt utrikesdepartementets föreskrifter inneha
kurirpass och godset skall vara förseglat och uppfört på kurir-
förteckning. - Postvagnarna åtföljas även av i regel 2 man bevak-
ningspersonal från statens järnvägar, vilka ha till uppgift att om-
besörja bevakning under uppehåll, förhindra förbindelse mellan
allmänheten och den tyska personalen t.ex. vid utspisning o.s.v.
Kontroll av postvagnarna verkställas på gränsorterna.

OBSERVERA PUBLICERINGSFÖRBÄHÅLLET.

Beträffande materieltransiteringen kan nämnas att under tiden augusti 1942 - juli 1943 i genomsnitt c:a 30 procent av samtliga transporter från Tyskland och c:a 20 procent av transportererna från Norge till Norge/Finland utgjorts av krigsmateriel. Man skulle med hänsyn härtill ha väntat sig, att transportvolymen i förhållande till medeltalet under sistförflutna 12 månader efter 15 augusti borde hava nedgått åtminstone till

från Tyskland 70 %

" Norge 80 %

I verkligheten har totalvolymen under tiden 15-31 augusti utgjort

från Tyskland 56 %

" Norge 65 % av genomsnittet under nämnda period.

Vad slutligen beträffar transportererna via Charlottenberg hava dessa under hela augusti 1943 (alltså inklusive krigsmaterielperioden 1 - 15 augusti) utgjort endast 25 % av transportvolymen under augusti 1942 och 68 % av månadsmedeltalet augusti 1942 - juli 1943.

All transitering av krigsmateriel har upphört sedan sista den 14 augusti inkomna vagnar den 23 augusti lämnat landet. Godstrafiken fortsätter med sådana varor som ej äro krigsmateriel. Såsom krigsmateriel räknas de varor som upptagas i Kungl. kungörelse 1937 nr 65. Varor upptagna på denna lista, vilken utarbetats på grundval av internationella överenskommelser (vapenhandelskonvention i Genève 1925, non-interventionsöverenskommelse i London 1937), äro i motsats till andra transitvaror underkastade licensplikt vid transport genom Sverige. På grund av krigsteknikens utveckling har nu från svensk sida fastställts att transitförbudet även skall omfatta vissa andra varor, såsom diverse materiel för uppsökande av ubåtar, bivackeringsutrustning av alla slag, diverse materiel tillhörande flygares och flygplans utrustning och tillhörande luftvärnet, inkl. strålkastare och lampor, motorfordon, tillhörande truppförband eller bärande militära beteckningar m.m. Beträffande tolkningen av förteckningen gäller, att sedan ett tåg den 18 augusti passerade Charlottenberg med 19 vagnar bilar, bedömningen av "motorfordon, tillhörande truppförband eller bärande militära beteckningar" skärpts därhän, att vagnar tillhörande Organisation Todt eller som äro camouflagemålade ej få transporteras.

Typen av de efter transitcavtalets upphävande medgivna transportererna framgår av följande förteckning över innehållet i tre av pressen särskilt uppmärksammade tåg som passerat Charlottenberg

Till Folkberedskapen har inberättats ett rykte, att 10 långa tågskott av järnvägsvagnar lastade med bensin och med beteckningen "Fingbensin" den 12 april 1940 skulle varit uppställda i Oslo hamn. Lasten skulle ha fraktats från eller genom Sverige med beräkning att den skulle anlända samtidigt med att anfallet mot Norge sattes igång.

*Var noll
Folkberedskapen*

Chefen för Statens järnvägars militärtyrd, som tagit upp detta rykte till diskussion vid ett sammankommande i Stockholm med representanter för norska järnvägsmyndigheter, har lämnat följande klarläggande:

Någon transitering av mineraloljor genom Sverige till Norge förekom icke vid denna tidpunkt. Uppgiften att 10 tågskott med tankvagnar skulle ha stått någonstans i Oslo den 12 april torde för övrigt vara oriktig. Däremot hade ett tiotal sådana vagnar anlänt med fartyg till Fredrikstad.

Enligt vad som meddelats Folkberedskapen av en tjänsteman i utrikesdepartementet, vilken tjänstgjorde vid svenska legationen i Oslo i april 1940, hade ett par tyska tankvagnar stått på ett järnvägspar i Oslo under de kritiska aprildagarna. Enligt vad tjänstemannen hade sig bekant skulle dessa vagnar ha kommit från Moss, där de lossats från tyska fartyg. De stodo uppställda på ett sådant järnvägsområde, att allmänheten lätt kunde få den uppfattningen att de kommit från Sverige (både Moss och Fredrikstad ligger söder om Oslo *när och i samma riktning* som den svenska ~~gränstationen~~ *gränstationen* Han).

I anledning av en förfrågan, hurvida det existerar en överenskommelse med Tyskland angående avvisande av desertörer från tyska krigsmakten ha justitiedepartementet och utrikesdepartementet lämnat följande upplysningar:

Folkrättsliga regler saknas om ett neutralt lands plikt att avvisande av desertörer från krigsförande stats krigsmakt. Någon överenskommelse med Tyskland angående avvisande av desertörer från tyska krigsmakten har Sverige icke ingått. Vi ha således fria händer.

*Bondrik
Räddningsavdelning
Storkyrkobrinken 2.*

ATENS INFORMATIONSSSTYRELSE

Postadress: Stockholm 2

Telefon: »Kanslihuset»

Enligt utlämningslagen gäller, att politiska flyktingar icke avvisas. Desertering anses emellertid icke i och för sig konstituera politiskt flyktingskap. Från tiden november 1940- november 1942 föreligger 15 kända fall av avvisning. Samtliga desertörer från den tyska krigsmakten som ankommit till Sverige efter november 1942 ha emellertid av andra skäl ansetts böra betraktas och behandlas som politiska flyktingar. De ha således icke avvisats utan fått stanna här. Någon framställning om utlämning av desertörer till annat land har icke gjorts.

Icke heller ifråga om behandlingen av desertörer finnas folk-rättsliga regler eller särskilda överenskommelser. Till Sverige ankomna desertörer ha icke internerats av militära myndigheter utan tagits emot av polismyndigheterna, varefter deras politiska flyktingskap och frågan om förfarandet med dem under vistelsen här prövats av Kungl. Maj:it i justitiedepartementet. Praxis har varit att desertörerna ha tagits i förvar eller omhändertagits i läger. Efter att en viss tid ha varit berövade friheten ha desertörerna i regel försetts på fri fot och anvisats lämpligt arbete.